

% Hiekanjyvät

SUOMEN ATTACIN JÄSENLEHTI

1/2015

**ATTAC ARKADIANMÄELLÄ • HALLINTAREKISTERI TULEE TAAS!
STRATEGIAPALJASTUS: NÄIN TTIP MYYDÄN KANSALLE!
ESITTELYSSÄ VEROPARATIISI IRLANTI • MIKÄ TISA?**

PÄÄKIRJOITUS

Draaman vuosi 2015?

Vuosi 2015 alkoi dramaattisissa merkeissä, kun islamin ääritulkinnalla toimintansa oikeuttava veljeskaksikko tappoi 7. tammikuuta Pariisissa kahdeksan ranskalaisen satiirilehti Charlie Hebdon toimituksen jäsentä ja neljä muuta ihmistä. Tapaus nostatti valtavan kansainvälisen mielenosoitusaallon sananvapauden puolesta, terrorismia ja uskonnollista fundamentalismia vastaan. Harvempi tuli järkytyksessään kiinnittäneeksi huomiota niihin yhteiskunnallista eriarvoisuutta ylläpitäviin rakenteisiin, jotka useimmiten vaikuttavat terrorismiin johtavan radikalisoitumisen taustalla.

Vain muutamaa päivää ennen Pariisin iskuja ääri-islamistinen Boko Haram -liike murhasi nigerialaisessa Bagan kaupungissa kenties noin 2000 ihmistä. Tarkkaa tietoa surmattujen määrästä ei ole, sillä alueelta raportointi on lähes mahdotonta. Pariisin iskuista tuli median käsissä kansainvälisesti massoja koskettava ja voimakkaan symbolinen tragedia. Baga puolestaan jäi tiedotuksen puutteen vuoksi monelle etäiseksi ja sai näkyvyyttä lähinnä vertailukohdaksi Pariisin iskujen saamalle mediahuomiolle. Yhdessä tapahtumat olivat raadollinen ja monilotteinen osoitus median vallasta – ja toisaalta myös haavoittuvuudesta.

”Median jatkuva keskittyminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla on uhka sananvapaudelle siinä missä terrorismikin.”

Hyvin toisenlaista draamaa tarjoavat Euroopassa alkaneen vuoden aikana järjestettävät vaalit. Kreikassa vaalit voittanut moderni vasemmistopuolue Syriza on luvannut purkaa maan talouden kurjistustoimia ja massiivista velkataakkaa. Puolueen esittämät muutokset vaikuttaisivat toteutuessaan paitsi Kreikkaan, myös koko Eurooppaan mullistaen koko tähänastisen talouskriisipolitiikan. Attac on puoluepoliittisesti sitoutumaton, mutta tavoitteiltaan monelta osin samoilla linjoilla (ks. Attacin julkilausuma ”Kreikkalaiset äänestäjät ovat Euroopan toivo”, www.attac.fi/uutiset).

Suomelle Kreikan velkataakan leikkaaminen voisi ainakin lyhyellä aikavälillä merki-

tä mittavia taloudellisia menetyksiä. Kreikka onkin nostettu jälleen kerran äänipoimuriksi myös Suomen huhtikuussa pidettävissä eduskuntavaaleissa. Jos näkökulmaa laajentaa, olisi EU:n vallitsevan, monin paikoin virheellisen ja vaihtoehdottomaksi väitetyt talouspoliittisen ajattelun murtuminen – demokratian pakottamana! – kuitenkin kaikkien eurooppalaisten etu.

Mitä vuosi tuokaan eurolle ja Euroopalle tullessaan, varmaa on, että jossain päin maanosaa jonkun äänestäjät tulevat pettymään ja karvaasti. On kiinnostavaa seurata, minkälaisin retorisiin kääntein poliitikot eri maissa selittävät tulevia kompromisseja omaksi ansiokseen tai toisten syyksi. Toivoa sopii, ettei kipeitä muutoksia käytetä poliittisessa pelissä välineinä kansojen ja ihmisryhmien välisen vastakkainasettelun vahvistamiseen, kun todelliset uhat ovat yhteisiä: eriarvoisuuden kasvu ja vallan ja varallisuuden kasautuminen yhä harvempien käsiin kautta maailman.

Jännitystä on yhä luvassa myös kauppapoliitiikan kanavilla: Ukrainan kriisin käynnistämä mykkäkoulu Venäjän ja EU:n välillä jatkuu, samalla kun Yhdysvallat ja EU neuvottelevat kansalaisten päiden yli läheisemmästä kanssakäymisestä (TTIP). Demokratian nykytilasta ja tulevaisuudesta kiinnostuneiden on syytä yrittää seurata kumpaakin prosessia, vaikka niitä yhtä aikaa esitetäänkin – ja varsinkin puutteellisin ohjelmamedioin.

Vuosi 2015 on Suomessa kirjan vuosi. Kansainvälisille näyttämöille on kuitenkin jo nyt kertynyt pelottavan paljon aineksia myös ennennäkemättömän draaman vuotta varten. Kuten Charlie Hebdon tapaus osoittaa, mediallyn on tärkeä rooli paitsi tapahtumien dramaturgiana, myös hahmona itse näytelmässä. On demokratian kannalta olennaista, ettei median toimintaa ohjalla sen enempää väkivalloin kuin poliittisin tai taloudellisin keinoin. Median jatkuva keskittyminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla on uhka sananvapaudelle siinä missä terrorismikin.

Vapaaehtoisten kansalaisten ja pienin resurssein toimivien järjestöjen tuottamat julkaisut ovat tarpeellinen vastapaino kansainvälisesti keskittyneelle valtamedialle. Tätä olennaista tehtävää myös Hiekanjyvät pyrkii osaltaan toteuttamaan. Kaikki ovat tervetulleita auttamaan.

Eeva Talvikallio, päätoimittaja

TÄSSÄ NUMEROSSA

- 2 ... **Pääkirjoitus: Draaman vuosi 2015?** – Eeva Talvikallio
- 3 ... **Hiekanjyviä, toivonkipinöitä** – Anita Kelles-Viitanen
- 3 ... **Arkadianmäen Attac** – Ayla Shakir
- 4 ... **Kuinka TTIP hyväksytetään** – Marko Juutinen
- 4 ... **Sitä saa mitä tilaa?** – Marko Juutinen & Eeva Talvikallio
- 5 ... **Hiljaa TiSA tulee** – Meri Koivusalo
- 5 ... **Hallintarekisteri-zombin paluu** – Omar El-Begawy
- 6 ... **Veroparatiisi Irlanti** – Omar El-Begawy
- 8 ... **Kirja-arvostelu: Puheenvuoro talouskeskustelun selkiyttämisen ja julkisten investointien puolesta** – Omar El-Begawy

VASTARINTAKUVA TÄLLÄ PALSTALLA JULKAISTAAN KULUVAN KVARTAALIN VASTARINTAKUVA.

Mielenosoittajat työntävät Monsanto-lohikäärmettä teollista maataloustuotantoa ja TTIP- ja CETA-sopimuksia vastustavassa mielenosoituksessa Berliinissä, Saksassa, 17.1.2015. Ylikansalliset yritykset kuten Monsanto ”rakastavat TTIP-sopimusta”, koska se edistää geenimanipuloidun ruoan tuotantoa ja lannoitteiden käyttöä. Kuva: Ernst-Christoph Stolper

%Hiekanjyvät

Suomen Attac ry:n jäsenlehti

Toimituskunta: Eeva Talvikallio ja Omar El-Begawy (päätoimittajat), Marko Juutinen, Leo Lindstedt. **Kirjoittajat:** Omar El-Begawy, Marko Juutinen, Anita Kelles-Viitanen, Meri Koivusalo, Ayla Shakir, Eeva Talvikallio. **Kuvitus:** Oskari Wäänänen. **Ulkoasu:** Antti Kukkonen. **Painopaikka:** I-Print Oy, Seinäjoki 2015.

ISSN-L 2243-3899, ISSN 2243-3899 (Painettu),
ISSN 2243-3902 (Verkkajulkaisu)

hiekanjyvät@attac.fi

Arkadianmäen Attac

Moni ei välttämättä tiedä, että Attacilla on oma ”paikallisryhmänsä” myös Arkadianmäellä. Ryhmän nykyinen ja entinen puheenjohtaja kertovat haastattelussa eduskunnan Attac-ryhmän toiminnasta ja tavoitteista.

Eduskunta on noin 850 työntekijän aktiivinen työyhteisö. Kansanedustajien lisäksi myös eduskunnan virkamiehet, avustajat ja ryhmäkanslioiden työntekijät seuraavat yhteiskunnallisia asioita ja osallistuvat niiden käsittelyyn. Eduskunnassa toimii noin 45 kerhoa ja toimintaryhmää, jotka ovat avoimia paitsi kansanedustajille, myös muille eduskunnassa työskenteleville. Osa kerhoista on työhyvinvointia tukevaa virkistystoimintaa, mutta suurin osa toimii erilaisten teemojen parissa ja keskittyy niihin liittyvien tavoitteiden edistämiseen. Kerhojen joukosta löytyy muun muassa eläin-suojeluryhmä, ihmisoikeusryhmä, muistikerho, ympäristö- ja luontoryhmä, teollisuusryhmä, raamatturyhmä, teatterikerho – sekä eduskunnan Attac.

Eduskunnan Attac perustettiin 2000-luvun alussa, pian Suomen Attacin perustamisen jälkeen. Vuodesta 2012 eduskunnan Attac-ryhmän puheenjohtajana on toiminut ulkoministeri, kansanedustaja **Erkki Tuomioja** (sd.). Varapuheenjohtajana toimii **Outi Alanko-Kahiluoto** (vihr.), joka toimi ryhmän puheenjohtajana ennen Tuomiojaa. Ryhmän tarkoituksena on tarjota jäsenilleen tietoa ja välineitä käsitellä globalisaatioon ja talouteen liittyviä kysymyksiä. Ryhmä pyrkii edistämään tavoitteidensa huomioon ottamista ja toteuttamista yhteiskunnallisissa päätöksenteossa sekä lisäämään yleistä tietoisuutta talouden globalisaatiosta ja sen prosesseista.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi ryhmä järjestää erilaisia seminaareja, keskustelutilaisuuksia ja tutustumiskäyntejä, joiden tavoitteena on antaa paitsi ryhmän jäsenille myös koko edus-

kunnan henkilökunnalle mahdollisimman kattava kuva talouteen liittyvistä ongelmista. Toissa vuonna tilaisuudet käsitelivät enimmäkseen finanssikriisiä ja veroparatiiseja. Vuonna 2014 keskityttiin TTIP-vapaakauppasopimuksen ongelmiin. Tilaisuuksien suuri osallistujamäärä ja osallistujien aktiivisuus ovat osoittaneet, että keskustelulle Attacin käsittelemistä teemoista on tarvetta.

Mikä sai teidät kiinnostumaan Attacin toiminnasta?

Tuomioja: Ranskalaisessa Le Monde Diplomatique -lehdessä julkaistiin elokuussa 1999 artikkeli Tobinin verosta. Siinä kerrottiin Suomen uuden hallituksen ohjelmaan sisältyneestä tavoitteesta selvittää Tobinin veron kaltaisen, kansainvälisten finanssimarkkinoiden epävakauden vähentämiseen tähtäävän järjestelyn toteutettavuutta. Artikkelissa mainittiin minun nimeni asiaa ajaneena suomalaispoliittikkona. Seurauksena oli pitkään jatkunut, etupäässä ranskankielisistä sähköpostiviesteistä ja kirjeistä koostunut yhteydenottojen tulva, jossa kiiteltiin minua ja hallitusta asian edistämistä ja kannustettiin jatkamaan. Olen siis ollut Suomen Attacin toiminnassa mukana aivan alusta alkaen.

Alanko-Kahiluoto: Liityin Attaciin vuonna 2005. Halusin löytää foorumin, jossa voisin käydä keskustelua siitä, miten talouspolitiikan avulla voidaan ratkoa aikamme suuria ongelmia: köyhyyttä, eriarvoisuutta ja ilmastokriisiä. Kävelin Attacin hallituksen kokoukseen ja

sanoin, että olen kiinnostunut tulemaan mukaan.

Onko eduskunnan Attacin toiminnalla ollut konkreettisia vaikutuksia lainsäädäntötyöhön tai asenneilmapiiriin kansanedustajien keskuudessa?

Tuomioja: Tuskin suoraan lainsäädäntöön – ilmapääntöön toivottavasti enemmän, vaikka sitä on vaikea mitata. Olemme joka tapauksessa onnistuneet pitämään Attacin teemoja esillä.

Alanko-Kahiluoto: Eduskunnan kerhot eivät saa eduskunnan sääntöjen mukaan osallistua lainsäädäntötyöhön eli tehdä esimerkiksi aloitteita tai muita valtiopäivätoimia. Olemme järjestäneet keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, joiden tarkoituksena on informoida kansanedustajia ja toisaalta synnyttää vuoropuhelua kansanedustajien ja kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden välille. Olemme mielestäni kasvattaneet kansanedustajien tietämystä monista asioista – esimerkiksi välineistä, joilla voidaan säädellä rahamarkkinoita.

Millaisia hallitusohjelmavoitteita eduskunnan Attacilla on?

Tuomioja: Uuden hallituksen ohjelmaan tulee saada vähintäänkin sitoumus Suomen liittymisestä EU:n finanssitransaktioveroon. Lisäksi veroparatiisien ja veronkierron vastainen toiminta on nostettava ohjelmassa keskeiseen asemaan.

Eduskunnan Attacin järjestämät tilaisuudet ovat olleet hyvin suosittuja. Mistä tämä mieltä teille?

Tuomioja: Eduskunnan kansalaisinfo on hyvä paikka keskustelujen järjestämiselle. Lisäksi Attac on puoluepoliittisesti sitoutumattomana sellainen järjestäjä, jonka tilaisuuksiin on matala kynnys osallistua.

Alanko-Kahiluoto: Seminaarit ovat käsitelleet ajankohtaisia, usein kiistanalaisia ja keskeneräisiä asioita, joista niin kansalaiset, järjestöt kuin kansanedustajatkin ovat kaivanneet lisää tietoa ja keskustelua. Esimerkkinä voi mainita viime kevään TTIP-seminaarin, joka veti kansalaisinfon täyteen ja synnytti kiihkeää keskustelua.

Millaisena näette eduskunnan Attac-ryhmän tulevaisuuden?

Tuomioja: Valoisana!

Alanko-Kahiluoto: Uskon, että kerholle on edelleen tarvetta ja se jatkaa toimintaansa myös vaalien jälkeen – toivon mukaan uusilla jäsenillä vahvistettuna!

Ayla Shakir

HIEKANJYVIÄ, TOIVONKIPINÖITÄ

RATKAISUJA YKSITYISSEKTORIN JA PAIKALLISTEN ASUKKAIDEN VÄLISISSÄ MAAOIKEUSKIISTOISSA

Liberian presidentti **Ellen Johnson Sirleaf** on peräytynyt yksityissektorille antamistaan myönnytyksistä ja kasvattanut paikallisten asukkaiden oikeuksia päättää maan hallinnoninnoista [1]. Kamputeassa taas hallitus on perunut maa-alueisiin liittyvät lisenssit 23:lta yhtiöltä, koska ne eivät olleet kehittäneet alueita, tehneet selvityksiä toimintansa ympäristövaikutuksista tai neuvotelleet alueilla asuvien kyläläisten kanssa [2].

Lisäksi Kanadassa intiaanit ovat saaneet ylimmässä tuomioistuimessa oikeuden maihinsa. Lokakuussa Kanadan intiaanit avasivat juhlallisesti 3000 neliömetrin suuruisen Dasiqoxin alkuperäiskansojen luonnonpuiston pystyttämällä toteemin. Dasiqox eroaa tavallisista luonnonpuistoista siten, että siellä ihmisten toiminta on sallittua, kunhan luontoa ja sen tasapainoa kunnioitetaan. [3]

KOLMEN MAAN YHTEINEN KANSALAISKAMPANJOINTI PURI

Japanin, Brasilian ja Mosambikin yhteinen kansalaiskampanja näyttää estäneen brasilialais-japanilaisen Savana-projektin, jonka tarkoitus oli muuttaa hedelmällinen savanni

vapaakauppa-alueeksi, jolla jättytyöt voivat harjoittaa soijan teollista monokulttuuriviljelyä [4]. Projektista piti tulla hyvä esimerkki onnistuneesta etelä-etelä-hankkeesta, mutta kaikki ei ole kultaa mikä kiiltää!

SHELL JOUTUI MAKSAMAAN KORVAUKSIA

Shell joutui maksamaan 55 miljoonaa puntaa nigerialaiselle Bodo-kalastajaheimolle aiheuttamastaan öljyvuodosta. Ihmisoikeusjärjestöjen ja kansalaisaktivistien painostuksen tuloksena Shell taipui kulukorvauksiin 5. tammikuuta 2015. Aktivistien mielestä Shellin toimintaa on jatkossakin pidettävä silmällä. [5]

LUXLEAKS MUUTTI KÄYTÄNTÖJÄ

LuxLeaks-nimellä tunnetut paljastukset Luxemburgin veroparatiisissa maan viranomaisten myötävaikutuksella harjoitetusta veronkierron muuttivat maan käytäntöjä siten, ettei se pyri enää ainakaan kampanjoimaan verotietojen salaamista. ”Ennen näitä vuotoja kukaan ei ollut kiinnostunut asiasta. Nyt koko maailma puhuu siitä”, sanoi Luxemburgin finanssiministeri **Pierre Gramegna**. Myös Euroopan komissio on ryhtynyt selvittämään 28 jäsenvaltionsa salaisia verojärjestelyjä. [6]

YKSITYISET TURVAFIRMAT JA YKSITYIS-ARMEIJAT VASTUUSEEN

Viime vuoden lokakuussa Irakissa 17 siviilin tappoon syyllistyneet, yhdysvaltalaisen sotilasalan yritys Blackwaterin työntekijät joutuivat lopulta lain eteen vastaamaan teoistaan. YK:n ihmisoikeuskomissio pitää tuomiota harvinaislaatuksena ja vaatii sen tueksi kansainvälistä sopimusta globaalien turvafirmojen toiminnan kontrolloimiseksi. [7]

KANSALAISKAMPANJOINTI KANNATTAA

Talouselämä-lehden mukaan nettiprotesti on jarruttanut EU:n ja Yhdysvaltain välisiä TTIP-vapaakauppasopimusneuvotteluja. Lopulliset keskustelut ovat siirtyneet tämän vuoden loppupuolelle. ”Julkinen konsultaatio ei ole tuonut selvää päätelmää investointisuojaan. Päätöksen viivästyminen on nyt väistämätöntä”, toteaa EU:n virkamies. Koska etenkin investointisuoja on herättänyt paljon huolta julkisuudessa, on Euroopan parlamentti ilmoittanut, ettei se voi hyväksyä sopimusta, jos se sisältää tällä hetkellä sopimukseen kaavailun sijoittaja-valtio riitojenratkaisumekanismin kaltaisen säännösten. Vastaava säännöstö on jo noin 3000:ssa aiemmassa kauppa- ja investointisopimuksessa, jotka ovat menneet läpi ilman, että kansalaisyhteiskunta on niihin reagoinut. Nykyisissä

TTIP-neuvotteluissa kansalaisia huolestuttavat myös ruoan lisäaineisiin ja geenimanipulointiin liittyvät kysymykset. [8] [9]

Anita Kelles-Viitanen

[1] <http://farmlandgrab.org/post/view/24398>

[2] <http://farmlandgrab.org/post/view/24393>

[3] <http://www.culturalsurvival.org/news/campaign-update-canada-tsilhqotin-nation-declares-tribal-park-site-proposed-taseko-mine>

[4] <http://foodtank.com/news/2014/12/what-happened-to-the-biggest-land-grab-in-africa-searching-for-prosavana-in>

[5] <http://business-humanrights.org/en/shell-pays-%C2%A355-million-out-of-court-settlement-to-nigerian-bodo-community-over-oil-spills>

[6] http://www.icij.org/blog/2014/12/luxleaks-game-changer-europe-finance-minister?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed%3A+GlobalMuckraker+%28The+Global+Muckraker%29

[7] <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15217&LangID=E>

[8] <http://www.talouselama.fi/uutiset/nettiprotesti+pysaytti+maailman+suurimman+kauppasopimuksen/a2279488>

[9] <http://uk.businessinsider.com/r-exclusive-online-protest-delays-eu-plan-to-resolve-us-trade-row-2014-11?r=US>

KUINKA TTIP HYVÄKSYTETÄÄN

Euroopan unionin (EU) ja Yhdysvaltain välillä neuvoteltava vapaakauppasopimus (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) sisältää monia ongelmallisia kohtia. Yksi eniten huomiota herättäneistä ongelmista koskee sijoittajansuojaa eli sijoittajan oikeutta haastaa valtio oikeuteen, mikäli sen säätämät lait vahingoittavat sijoituskohteena olevan yrityksen etua. Huomion keskittyminen sijoittajansuojaan antaa EU:n komissiolle strategisen välineen sopimuksen läpiajamiseen sijoittajansuojasta riisuttuna.

EU:n jäsenmailla on jo nyt voimassa yhteensä noin 1 400 kahdenvälistä sijoittajansuojasopimusta. Esimerkiksi Suomen ja Kazakstanin vuonna 2008 allekirjoittamassa sopimuksessa annetaan yrityksille oikeus ”tosiasiallisiin korvauksiin”, jos yleisen edun vuoksi tehty sääntely aiheuttaa voittojen menetyksiä. EU:n ja Yhdysvaltain välisessä sopimuksessa sijoittajansuojaa koskeva muotoilu tulisi EU:n komission mukaan olemaan tiukempi siten, että julkinen sääntelyvalta turvataan. Komission tavoitteena onkin uusi ja uljaampi, reformoitu sijoittajansuoja.

Kansainvälisen oikeuden professori **Martti Koskeniemi** komission reformilupakset eivät ole vakuuttaneet. Hän katsoo, että reformoitunakin sijoittajansuoja vahvistaa suuryritysten vaikutusvaltaa kansallisessa politiikassa antamalla niille mahdollisuuden uhkailla valtioita oikeusjutuilla.

Sijoittajansuojaan liittyy myös hyvin huolestuttava strateginen mahdollisuus. Komission mukaan sijoittajansuoja sisältää myös niin kutsuttuun jaettuun toimivaltaan kuuluvia osia. Jaettuun toimivaltaan kuuluvissa asioissa päätösten hyväksyminen edellyttää Euroopan neuvoston ja parlamentin lisäksi myös jäsenmaiden hyväksyntää. Toisin sanoen, jos sopimus sisältää jaet-

tuun toimivaltaan kuuluvia osuuksia, täytyy se hyväksyä myös Suomen eduskunnassa.

Jos ja kun TTIP-sopimuksen voimakkain kritiikki kohdistuu nimenomaan sijoittajansuojaan, voi komissio taktikoita jättämällä sen neuvottelujen loppusuoralla sopimuksen ulko-

”Niin suurta huolta kuin sijoittajansuoja herättääkin, sopimuksen ongelmat eivät rajoitu siihen.”

puolelle. Tällä tavoin se saavuttaisi vähintäänkin kaksi strategista voittoa: Ensinnäkin demokratia näyttäisi voittaneen. Toiseksi sopimus olisi huomattavasti helpompi saada läpi. Ilman jaettuun toimivaltaan kuuluvia osia sen ratifiointiin vaadittaisiin vain Eurooppa-neuvoston ja parlamentin hyväksyntä. Parlamentin puolestaan olisi huomattavasti helpompi hyväksyä sopimus, kun

sen suurinta vastustusta herättänyt osa olisi poistettu.

Niin suurta huolta kuin sijoittajansuoja herättääkin, sopimuksen ongelmat eivät rajoitu siihen. Välttyäkseen tulemasta komission höynäyttämäksi TTIP-sopimusta vastustavan kansanrintaman on syytä pysyä valppaana ja kiinnittää huomiota myös sopimuksen muihin ongelmiin. Pelimies on erimies.

Marko Juutinen

Lisää tietoa TTIP-sopimuksen muista ongelmista löytyy muun muassa Ajatuspaja Liberan julkaisusta *Kauppa se on joka kannattaa*, s. 27–44. Julkaisu on ladattavissa pdf-tiedostona osoitteessa: <http://libera.fi/libera-uusi/wp-content/uploads/2014/12/Vapaakauppa-FINAL.pdf>.

Attacin oma kattava raportti TTIP-sopimuksen sisällöstä ja ongelmista julkaistaan maaliskuussa Attacin kotisivuilla ja www.vapaakauppa.fi-sivustolla.

SITÄ SAA MITÄ TILAA?

EU:n komission mukaan Yhdysvaltain kanssa neuvoteltava TTIP-kauppasopimus synnyttäisi talouskasvua ja uusia työpaikkoja Atlantin molemmin puolin. Komissio perustelee odotuksiaan tilaustutkimuksella, joka ei kuitenkaan ennusta merkittävässä määrin kumpaakaan ja jonka taustaoletukset ovat kyseenalaisia.

Euroopan komission tiedotuspolitiikka Yhdysvaltain kanssa neuvoteltavasta TTIP-sopimuksesta on vähintäänkin kummallista, mutta pahimmillaan tarkoitusshakuista ja harhaanjohtavaa. Komissio perustelee sopimuksen tarpeellisuutta sillä, että se vahvistaisi talouskasvua ja työllisyyttä sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa. Komission odotukset perustuvat lontoolaiselta talouspolitiikan tutkimuslaitokselta tilattuun vaikutusarvioon.

Hyvällä tahdolla komission väittämät saattaisi niellä – joll-ei tutkimusta satu itse lukemaan. Tosiasiassa tutkimus ennustaa kasvua Euroopassa vain hyvin niukalti: korkeintaan 0,5 % vuoteen 2027 mennessä verrattuna siihen kasvu-uraan, jota EU:n taloudelle on ennustettu ilman sopimusta. Työpaikkojen lisääntymistä tutkimuksessa ei puolestaan edes luvata. Mikään vapaakauppasopimus ei tosiasiassa suoranaisesti luo työpaikkoja: vapaakaupan teorian mukaan tullien ja muiden kaupan esteiden poistaminen tehostaa kyllä tuotantovoimien käyttöä, mutta ei luo uutta työtä.

Jos komission tapa lukea tutkimuksen tuloksia tuntuu tarkoitushakuiselta, tarkoitushakuiselta vaikuttavat niin ikään tutkimuksen lähtöoletukset ja sen pohjana käytetyn taloustieteellisen mallin valinta. Tutkimuksessa EU:ta on käsitelty yhtenä talousalueena, mitä se ei kuitenkaan ole. EU:n jäsenmaat poikkeavat toisistaan huomattavasti muun muassa kilpailukyvyllään ja työmarkkinarakenteiltaan. EU:n ja Yhdysvaltain välinen vapaakauppa-alue vaikuttaisi varmasti joihinkin jäsenmaitiin ja

talouden sektoreihin positiivisesti, mutta toisiin samalla negatiivisesti.

Olenlaisin ongelma komission käyttämässä sopimusvaikutuksia arvioivassa tutkimuksessa on kuitenkin se taloustieteellinen malli, jolla tutkimuksen tulokset on tuotettu. Tutkimuksen pohjana käytetty, niin kutsuttu yleisen tasapainon malli perustuu uusklassisen taloustieteen oletukseen, jonka mukaan työvoima ja pääoma asettuvat vapailla markkinoilla itsestään tasapainoon. Jos markkinoiden annettaisiin toimia vapaasti, työttömyyttä ja rahoituskriisejä ei siis esiintyisi.

”Me voimme luoda kasvua ja työllisyyttä – jos Sinä olet valmis joustamaan.”

Uusklassisen teorian mukaan työttömyys on rakenteellista. Sen syyt ovat työmarkkinoiden korkea irtisanomissuoja, sosiaalietuudet ja työttömyyskorvaukset. Näiden työmarkkinoiden joustavuutta haittaavien tekijöiden vuoksi *työttömät eivät halua töihin*. He kyllä työllistyisivät, jos hinta olisi oikea ja työt olisi pakko ottaa vastaan.

Nämä uusklassisen taloustieteen taustaoletukset ovat epäsuorasti läsnä myös komission rahoituspalveluita koskevissa

neuvottelutavoitteissa: Komissio on sitoutunut säilyttämään rahoitusjärjestelmän nykyisellään. Muun muassa Euroopan vakausmekanismiin (EVM) ei tule koskea, eikä rahoitusmarkkinoita koskevia reformeja tarvitse tehdä. Työmarkkinareformeja, sosiaalietuuksien leikkauksia ja muita EVM:n kriisimaille myöntämien lainojen ehtoihin sisältyviä toimenpiteitä sen sijaan tulee jatkaa. Työttömyyttä on siis tarkoitus ratkoa EU:n uudistettuun taloushallintoon sidotuilla rakennesopeutuksilla.

Kilpailu Yhdysvaltain kanssa asettaa paineita eurooppalaisille työmarkkinoille: euroalueella työttömyysaste on lähes 12 % eli noin puolet korkeampi kuin Yhdysvalloissa. Saksan työttömyysaste on Yhdysvaltain luokkaa. Maiden työmarkkinoita yhdistää joustavuus, jota on vaadittu ennen kaikkea työntekijöiltä muun muassa työttömyysturvan heikennysten ja palkkatason madaltamisen muodossa.

Jos ja kun komissio haluaa markkinoita TTIP-sopimusta välineenä luoda kasvua ja työllisyyttä, voisi se rehellisyyden nimissä lausua myös taustaoletuksensa ääneen: ”Yhdysvaltain kanssa solmittava vapaakauppasopimus tarjoaa meille mahdollisuuden uudistaa työmarkkinoitamme joustavammiksi Yhdysvaltain ja Saksan malliin. Me voimme luoda kasvua ja työllisyyttä – jos Sinä olet valmis joustamaan.” Toimisiko tällainen myyntipuhe?

Marko Juutinen & Eeva Talvikallio

HILJAA TIISA TULEE

EU:n jäsenmaat ja 22 muuta maata neuvottelevat kaikessa hiljaisuudessa palvelukaupan vapauttamiseen tähtäävästä TiSA-sopimuksesta. Toteutuessaan sopimus vaikuttaisi valtioiden mahdollisuuksiin säädellä tai rajoittaa palvelumarkkinoitaan. Vaikka neuvottelujen kohteena ovat palvelut, sopimuksella voi olla myös palveluntuotantoa laajemmalle ulottuvia vaikutuksia.

TiSA-sopimus eli Trade in Services Agreement on palveluiden kauppaa koskeva uuden polven kansainvälinen kauppasopimus, josta neuvotellaan paraikaa. Neuvotteluihin on EU:n ohella osallistunut pitkäjänteisesti 22 maata. Neuvotteluita on käyty valtioiden välillä, mutta viime kädessä tavoitteena on viiedä sopimus Maailman kauppajärjestö WTO:n piiriin.

Sopimuksella on tarkoitus vapauttaa allekirjoittajamaiden välistä palvelukauppaa sekä laajentaa ja syventää palvelukauppaan liittyviä

”TiSA-sopimusta voidaan pitää eräänlaisena palvelukaupan norminpurkajien sinettinä, joka rajoittaa julkisen vallan liikkumavaraa niissä tilanteissa, kun säädöksiä halutaan muuttaa tai epäonnistuneita norminpurkutoimia perua.”

sitoumuksia. Tähän mennessä neuvotteluista on annettu hyvin vähän tietoa. Ne käynnistettiin ilman arvioita sopimuksen taloudellisista vaikutuksista ja vailla Euroopan parlamentin hyväksyntää. Tietoa varsinaisista neuvotteluista saatiin aluksi vuotojen kautta, ja esimerkiksi rahoituspalveluita koskeva osio on vuodettu Wikileksiin [1]. Sittemmin Euroopan komissio on julkaissut verkkosivuillaan materiaalia TiSA:sta, mukaanlukien ensimmäisen tarjouksen EU:n sopimussitoumuksista [2].

”KUNNIANHIMOISET” TAVOITTEET

Valtioneuvosto ilmaisi heinäkuussa 2013 tuensa ”kunnianhimoiselle” sopimukselle. Sopimuksen kunnianhimoisuudella tarkoitettiin tässä yhteydessä sitä, että palvelukaupan sitoumuksia halutaan syventää ja laajentaa. TiSA:ssa ei kuitenkaan ole kyse vain siitä, pääsevätkö ulkomaiset palveluntuottajat suomalaisille palvelukaupan markkinoille, vaan myös siitä, miten ja mistä lähtökohdista palveluita kansallisella tasolla säädellään ja miltä pohjalta palvelumarkkinoiden toimintaan voidaan puuttua. Tulisi kysyä, kenen näkökulmasta sopimuksen ”kunnianhimoisuutta” arvioidaan.

Sopimuksen vaikutusten kannalta olennaisia kysymyksiä ovat, missä määrin se rajaa julkisen vallan liikkumavaraa ja miten se suhteutuu julkisrahoitteisiin palveluihin ja lakisääteiseen sosiaaliturvaan. Nykyinen lainsäädäntö toimii neuvotteluissa ”perälautana”. TiSA-sopimusta voidaan pitää eräänlaisena palvelukaupan norminpurkajien sinettinä, joka rajoittaa julkisen vallan liikkumavaraa niissä tilanteissa, kun säädöksiä halutaan muuttaa tai epäonnistuneita norminpurkutoimia perua. Olisikin tärkeää ottaa huomioon myös se, miten sopimus vaikuttaa mahdollisuuksiin asettaa markkinoita rajoittavaa säätelyä tulevaisuudessa, eikä vain tyytyä vakuutteluihin siitä, ettei se heikennä nykyistä säätelyä tai poista valtion oikeutta säätelyyn ylipäätään.

TiSA-sopimuksessa pyritään laajentamaan niin kutsuttu kansallisen kohtelun sitoumus horisontaalisesti kaikille palvelusektoreille. Neuvottelut sisältävät lisäksi erityisiä kannustimia siihen, että sopimus laajeni lainsäädännön muutosten myötä kattamaan myös sellaisia palveluita, jotka ovat aikaisemmin olleet WTO:n palvelukaupan sopimusten ulkopuolella. Näin sopimukseen on helppoa sisällyttää uusia palve-

luita ilman erillisiä neuvotteluja.

TiSA-sopimusneuvottelut ulottuvat myös julkisrahoitteisiin palveluihin ja lakisääteiseen sosiaaliturvaan, jos nämä kilpailevat yksityisten palveluiden kanssa eikä niitä ole erikseen suljettu pois. Kansallisen kohtelun velvoite vaatii, ettei muiden maiden palveluntuottajia tule lainsäädännöllä asettaa heikompaan kilpailusemaan kotimaisiin palveluntuottajiin verrattuna. Sen laajentaminen voi vaikuttaa kansalaisjärjestöjen, julkisten palveluntuottajien sekä paikallisten ja pienten palveluntuottajien asemaan suhteessa suuriin ylikansallisiin palveluntuottajiin, vaikka lainsäädäntö tai toimet eivät varsinaisesti syrjisi ulkomaisia palveluntuottajia.

LAAJA-ALAISET VAIKUTUKSET

Sopimuksessa neuvotellaan myös niin kutsutuista kansallisen säätelyn toimista. Nämä koskevat muun muassa maiden käytäntöjä toimilupien ja lisenssien myöntämisessä. Yksi sopimusneuvottelujen kiistanalaisista kysymyksistä koskee yksityisyydensuojaa ja palveluntuottajien oikeutta siirtää tietoja. Lisäksi

neuvotellaan siitä, voidaanko palveluntuottaja velvoittaa käyttämään paikallista työvoimaa tai tuotteita tai tuottamaan palvelut sen maan sisällä, jonka väestölle niitä tarjotaan.

Vaikka sopimus koskee ensisijaisesti palveluita, siihen sisältyvät sitoumukset voivat välillisesti vaikuttaa myös laajemmin. Huomiota tulisi kiinnittää paitsi siihen, miten sopimus vaikuttaa hyvinvointipalveluihin, julkisrahoitteisiin palveluihin ja lakisääteiseen sosiaaliturvaan, myös siihen, mistä kansallisen säätelyn ja rahoituspalveluiden alla käytännössä neuvotellaan.

Meri Koivusalo

Kirjoittaja on kansainvälisen terveystieteiden tutkija Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL).

[1] <https://wikileaks.org/tisa-financial/>

[2] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152689.pdf

HALLINTAREKISTERI-ZOMBIN PALUU

Hanke anonyymien osakeomistuksen mahdollistavan hallintarekisterin laajentamiseksi etenee kulisissa, vaikka julkisuudessa sitä on väitetty jo haudatuksi.

Hallintarekisterin uudistamisesta on viime vuosina käyty kiivasta keskustelua. Hallintarekisteri on järjestelmä, joka mahdollistaa osakeomistusten kätkemisen anonyymiteetin suojaan. Tällä hetkellä vain ulkomaiset sijoittajat voivat omistaa suomalaisia arvopapereita anonyymisti. Uudistuksen tavoitteena on tehdä osakeomistusten salaaminen mahdolliseksi myös suomalaisille sijoittajille.

Valtionvarainministeriö teki heinäkuussa 2014 esityksen hallintarekisterilain uudistamiseksi. Esitystä arvosteltiin julkisuudessa runsaasti, ja jopa valmisteluprosessissa lausuntoja antaneet ulkopuoliset neuvonantajat kuvasivat prosessia sisäänpääntyneeksi. Kun valtionvarainministeri **Antti Rinne** syyskuussa 2014 sanoi, ettei hallintarekisteriä laajenneta, moni

tulkitsi asian jo loppuunkäsittelyksi.

Toisin näyttää kuitenkin käyvän. Valtionvarainministeriö korjasi esitystä marraskuussa 2014 sisällyttämällä siihen uuden käsitteen ”yksilöllisesti eroteltu arvo-osuustili”. Tili on pankin hallinnoima, mutta todellista omistajaa ei kerrota. Käytännössä järjestely on samanlainen kuin ulkomaisille omistajille nykyisin tarjolla oleva hallintarekisteröinti, jossa omistajaluetteloon merkitään todellisen omistajan sijaan arvo-osuustilien hoitaja.

Hallintarekisteriuudistus näyttää siis etenevän vanhaan malliin. Uudistus ei korjattunaakaan tarjoa välineitä veronkierron, rahanpesun ja huijauksen estämiseksi tai jäävyksien esiintuomiseksi.

Esitys hallintarekisterilain uudistamisesta tuodaan eduskunnan käsiteltäväksi vuoden

2015 eduskuntavaalien aikaan. Olipa kyseessä strateginen valinta tai sattuma, vaarana on, että sekä kansanedustajien että kansan huomio on toisaalla juuri silloin, kun asia eniten huomiota vaatisi.

EDISTYSTÄ VAI TAKAPAKKIA?

Sijoittajalle uudistus tietäisi lisäkustannuksia ja rajoitetumpia toimintamahdollisuuksia. Arvopapereiden välittäjä ei voisi kilpailuttaa kuten ennen, koska tili, jolla osakkeet ovat, kuuluisi säilyttäjälle eikä sijoittajalle. Välittäjän lisäksi sijoittajan tulisi vaihtaa vaihtaa pankkia, mistä aiheutuu lisää kustannuksia ja vaivaa.

Samaan aikaan kun Finanssialan keskusliitto ja valtionvarainministeriön virkamiehet ajavat suomalaisessa arvopaperiomistusten jul-

kisuudessa takapakkaa, kansainvälisesti asiassa edetään päinvastaiseen suuntaan: EU:ssa kehitellään paraikaa järjestelmää, jossa arvotileillä on suorat omistajat. G20-maiden kokouksessa marraskuussa 2014 hyväksyttiin avoimempaa omistajuutta käsittelevä julkilausuma.

Sanalla ”uudistus” tarkoitetaan yleensä muutosta parempaan. Hallintarekisterilain uudistamisen tapauksessa sanan käyttö on vähintäänkin harhaanjohtavaa. Se merkitsee ”muutosta parempaan” lähinnä niille, joilla on jotain peiteltävää.

Omar El-Begawy

Päivitettyä lisätietoa hallintarekisterin uudistamisesta löytyy Erkki Laukkanen blogista: <http://erkkil.puheenvuoro.uusisuomi.fi>.

VEROPARATIISI IRLANTI

Irlanti on tarjonnut veroparatiisipalveluja suurille monikansallisille yrityksille jo lähes parinkymmenen vuoden ajan. Valikoima ei rajoitu ainoastaan tuplairlantilaiseen.

Irlantia on markkinoitu ulkomaisille yrityksille maan 12,5 prosentin yritysverokannalla. Verokanta on toiseksi matalin Euroopassa (matalampi yritysverokanta on vain Bulgariassa ja Kyproksella, 10 %). Sen on sanottu houkuttelevan ulkomaisia sijoittajia ja edistävän maan taloutta.

“Todellisuus on kuitenkin, etteivät useimmat yritykset Irlannissa maksa edes 12,5 prosentin veroja. Ne maksavat jotain 0 ja 2 prosentin väliltä”, Maria Moran Irlannin Attacista sanoo.

Vuonna 2012 Irlannissa toimi 189 000 yritystä. Valtion tarkastusviraston mukaan ainoastaan 36 000 näistä maksoi veroja ylipäättään. Veroja maksamattomien yritysten joukossa ei ole ainoastaan ulkomaisten konsernien tytäryhtiöitä. Myös moni sellainen yritys, joka toimisi Irlannissa myös matalasta verokannasta huolimatta, jättää veroja maksamatta. Tällaisia ovat muun muassa päivittäistavarakaupat Tesco ja Mark's and Spencer's.

”The New York Times -lehti kutsui Irlantia eurooppalaisen rahoitus-talouden villiksi länneksi.”

Maan alhaista verokantaa hyödyntävät kansainvälisten konsernien tytäryhtiöiden ja maassa muutenkin toimivien yritysten lisäksi myös niin kutsutut pöytälaatikkoyhtiöt. Niiden tarkkaa määrää ei tiedetä. Pöytälaatikkoyhtiöt rekisteröidään tavallisina yhtiöinä, joiden odotetaan luovan työpaikkoja ja toimeentuloa. Mitään varsinaista toimintaa niillä ei maassa kuitenkaan ole.

“Dublinin rahoituspalvelukeskuksessa on pieni rakennus nimeltä Matheson. Oveassa on yksi nimikyltti, mutta rakennuksessa toimii 794 rekisteröitynyttä yhtiötä. Itse yhtiöistä siellä ei ole muuta merkkiä kuin tietokoneella olevat tiedostot ja yhtiöitä pyörittävät kirjanpitäjät,

jotka hoitavat verotukseen liittyvän paperityön.”

Toinen näkyvä merkki pöytälaatikkoyhtiöiden avulla harjoitetusta verojen välttelystä Irlannissa on yhtiöiden suuri vaihtuvuus. Jos yhtiö on alle kaksi vuotta vanha, sen ei tarvitse maksaa veroja. Tämän johdosta Irlantiin perustetaan paljon yhtiöitä, jotka eivät elä kahta vuotta pidempään.

Useat pöytälaatikkoyhtiöt toimivat rahojen kauttakulkuvälineinä. Irlannin asema EU:n rahaliiton jäsenenä antaa monikansallisille yrityksille mahdollisuuden käyttää maata väylänä

EU:n sisämarkkinoille ja samalla nauttia verohelpotuksista.

Vaikka Irlannin veroparatiisitoimintaan on alettu vasta viime vuosina kiinnittää huomiota, maan rahoitustaloutta koskeva sääntely ja valvonta on ollut vähäistä jo pidempään. Huhtikuussa 2005 The New York Times -lehti kutsui Irlantia eurooppalaisen rahoitustalouden villiksi länneksi.

TIE VEROPARATIISIKSI

Irlannin tarina veroparatiisina alkaa 1980-lu-

vulta. Maalla oli jo entuudestaan verohelpotuksia fyysisille vientituotteille, mutta vuonna 1987 ne ulotettiin koskemaan myös vientiin tarkoitettuja rahoitusalan tuotteita. Dubliniin perustettiin tuolloin kansainvälinen rahoituspalvelukeskus IFSC, ja kaikkia siellä toimivien rahoitusalan yritysten rahoitusvientituotteita alettiin verottaa 10 prosentin verokannalla.

Saksa alkoi vuoden 1989 yhdentymisensä jälkeen huolestua veropohjansa riittävydestä. Sama huoli oli myös muilla eurooppalaisilla mailla. Irlantia alettiin painostaa IFSC:n sulkeamiseen. Finanssikeskusta ei kuitenkaan suljettu. Sen sijaan yritysvero nostettiin 12,5 prosenttiin ja laajennettiin kattamaan koko maa.

“Vuonna 1996 Irlannin yritysverokanta oli 36 prosenttia. Seitsemän vuotta myöhemmin se oli pudonnut 12,5 prosenttiin. Ja kun verohelpotukset oli aiemmin rajattu pieneen rahoituskeskukseen Dublinissa, yhtäkkiä ne koskivat jokaista yritystä, jonka olinpaikkana oli Irlanti.”

Moran erittelee neljä tekijää, jotka ovat vaikuttaneet Irlannin kehittymiseen veroparatiisiksi. Ensimmäinen on maan suuri kirjanpito-sektori. Erityisen vaikuttavia ovat maassa toimivat kirjanpito-yritykset EY, PwC ja KPMG sekä asianajotoimisto Arthur Cox. Näillä neljällä kirjanpitoalan yrityksellä on suuri intressi ylläpitää laajaa finanssisektoria. Niiden edustajia käytetään lisäksi neuvonantajina, kun uusia verolakeja säädetään.

Toinen Irlannin veroparatiisiksi kehittymistä selittävä tekijä on poliitikkojen usko siihen, että veroparatiisiksi pyrkimällä voidaan edistää Irlannin taloutta. Maan neljä suurta kirjanpitoalan yritystä ovat luonnollisesti tehneet kaikkensa tämän käsityksen vahvistamiseksi. Kolmas syy on se, että yhä suurempi osa taloudellisesta toiminnasta on kaikkialla siirtynyt rahoitusmarkkinoille.

“Veroparatiiseja ei voi erottaa viimeisten 40 vuoden aikana tapahtuneesta kapitalismin finanssialisoitumisesta. Tämä on osa laajempaa

Patenttiboksi korvaa tuplairlantilaisen

Google ja Apple ovat tuotteidensa ja palvelujensa lisäksi tunnettuja myös aggressiivisesta verosuunnittelustaan. Kumpikin yritys on hyödyntänyt tuplairlantilaisena tunnettua rahanhankintajärjestelmää verojensa minimoimiseksi.

Irlannin lakien mukaan maassa toimivan ulkomaisen yhtiön tytäryhtiötä voidaan verotuksessa kohdella ulkomaisena yhtiönä, jos sen hallinto toimii maan ulkopuolella. Jos tytäryhtiöllä on hallussaan patenteja, se voi antaa muille konserniin kuuluville tytäryhtiöille oikeuden käyttää niitä rojalteja vastaan. Rojalteit puolestaan ovat verotuksessa vähennettäviä kuluja.

Toisin sanoen konsernin sisällä yritys voi periä itseltään maksuja omien tuotteidensa käytöstä ja käyttää kyseistä maksua veronalennuksiin. Avainasemassa ovat konsernin sisäiset keinokeinoiset omistusjärjestelyt, joissa tytäryhtiöiden sijoittelua ohjaavat eri maiden verokäytännöt eikä maassa harjoitettava toiminta. Erityisesti huomiota ovat herättäneet tytär-

yhtiöiden suuret tulot, epätavallisen alhaiset verot ja on hyvin vähäinen henkilöstö.

Vaikka Irlanti on useasti kieltänyt toimivansa veroparatiisina, se on kansainvälisen painostuksen alla päättänyt lakkauttaa tuplairlantilaisen mahdollistavan lainsäädännön. Tuplairlantilaisen hyödyntäminen ei ole uusille yrityksille mahdollista enää tammikuun 2015 jälkeen. Yritykset, jotka ovat hyödyntäneet järjestelyä ennen tätä, voivat jatkaa sen käyttöä vuoden 2020 loppuun.

“Irlannin hallitus on poistamassa tuplairlantilaisen, mutta ottamassa käyttöön patenttiboksin, joka näyttää mahdollistavan saman käytännön”, Maria Moran Irlannin Attacista sanoo. Patenttiboksin patentteista saatuja rojalteja verotetaan muita tuloja vähemmän. Ne lukuisat Irlannissa toimivat yritykset, jotka hyödyntävät ennen kaikkea aineetonta pääomaa, voivat todennäköisesti hyvin helposti siirtyä tuplairlantilaisesta patenttiboksiin ilman, että joutuisivat maksamaan merkittävästi enem-

män veroja. Järjestelyn yksityiskohdista ei kuitenkaan ole vielä päätetty.

Vaikka vastaavia järjestelyjä on muissakin EU-maissa (muun muassa Alankomaissa, Belgiassa, Ison-Britanniassa ja Luxemburgissa), ne ovat kiistanalainen aihe. Ison-Britanniassa on ollut patenttiboksi käytössä huhtikuusta 2013 alkaen. OECD:n verovälttelyn parissa toimiva työryhmä on arvostellut sitä koskevaa lakia liian epämääräiseksi ja haitallista verokilpailua edistäväksi. EU-maista erityisesti Saksa on arvostellut Ison-Britannian patenttiboksin, koska saksalaisyritykset siirtävät sen vuoksi patenttejaan Isoon-Britanniaan ja Saksa menettää verotuloja.

Saksa ja Iso-Britannia pääsivät kuitenkin asiassa yhteisymmärrykseen marraskuussa 2014. Maat sopivat silloin, että brittiläisen patenttiboksin verohelpotukset pätevät ainoastaan Ison-Britanniassa kehitettyihin innovaatioihin. Nähtäväksi jää, miten tämä vaikuttaa Irlannin patenttiboksiin.

globaalia muutosta siinä, minkälainen taloudellinen toiminta nähdään hyväksi taloudelle”, Moran sanoo.

Viimeinen veroparatiisiksi kehittymistä edesauttanut tekijä on se, etteivät irlantilaiset itse myönnä maansa olevan veroparatiisi. Moni uskoo, että Irlannin aiempi taloudellinen menestys johtuu maan kyvystä houkuttaa monikansallisia yrityksiä maahan.

“Irlanti on vastikään kärsinyt taloudellisesta taantumasta, jonka seurauksena maassa on korkea työttömyys. On laajalti jaettu pelko, että jos verolainsäädäntöä alettaisiin nyt muuttaa, se karikoitaisi yrityksiä ja pahentaisi talouden tilaa.”

Moranin mukaan monikansallisten yritysten tulo on tosiaan luonut työpaikkoja, muttei

läheskään niin paljon kuin yleisesti ajatellaan. Maassa on muita aloja, jotka työllistävät enemmän ihmisiä ja joilla on suurempi vaikutus talouteen. Monikansalliset yritykset työllistävät 118 000 henkeä, siinä missä pienet ja keski-suuret yritykset työllistävät 736 000 henkeä. Maatalous työllistää 150 000 henkeä, ja toi talouteen viime vuonna 24 miljardia euroa, siinä missä monikansallisten yritysten osuus bruttokansantuotteesta oli 16 miljardia euroa.

POIS VEROPARATIISIASEMASTA

Kansainvälisen arvostelu ei ole suuremmin vaikuttanut Irlannin toimintaan. Maassa ollaan ylpeitä siitä, että monikansalliset yritykset

perustavat tytäryhtiöitä Irlantiin. Veroparatiisitoiminnan julkituomiseen reagoidaan kielteilyksellä ja epäuskolla, ja monet näkevät sen yrityksenä vahingoittavaa maan taloutta.

“Monilla ei ole edes mahdollisuutta tiedostaa Irlannin olevan veroparatiisi”, Moran toteaa. “Monikansalliset yritykset eivät vaikuta heidän elämäänsä, ja tiedotusvälineet ovat asiasta hiljaa.”

Irlannin veroparatiisitoiminnasta ei siis saa puhua, eikä sen aiheuttamaa haittaa haluta tiedostaa. Suuryritysten keinoitekoiset järjestelyt aiheuttavat suuria verotulojen menetyksiä kaikkialla. Nollaveroa maksavilla yrityksillä ei ole kiinnostusta sijoittaa yhteiskunnan toimintaan myöskään Irlannissa: “Irlanti houkuttelee mo-

nikansallisia yrityksiä saamatta itsekään niiltä verotuloja. Veronmenetys koskee muiden maiden lisäksi myös Irlantia”, Moran sanoo.

Moranin mielestä tärkeintä olisi ensi alkuun saada irlantilaiset tiedostamaan maan veroparatiisitoiminta ja sen aiheuttamat haitat. Maan matala verokanta on ongelma, mutta huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, kuinka moni jättää jopa sen maksamatta.

Omar El-Begawy

Rikkain prosentti maailman väestöstä omistaa lähes puolet maailman varallisuudesta.

#KUKAPÄÄTTÄÄ?

Haasta kansanedustajaehdokas vastaamaan talouspoliittiseen vaalikoneeseen

➔ **VAALIKONE2015.FI**

maailmantaloudentekijat.fi
facebook.com/maailmantaloudentekijat

KUTSU ATTAC RY:N VUOSIKOKOUKSEEN

Attac ry:n sääntömääräinen vuosikokous pidetään lauantaina 14.3.2015 klo 11.30–16.00 Arbiksessa (Dagmarinkatu 3, Helsinki). Kokousta edeltää kaikille avoin keskustelutilaisuus. Varsinaiseen kokoukseen voivat osallistua vain järjestön jäsenet. Tapahtuma on suomenkielinen.

OHJELMA:

12.00–13.45 KESKUSTELUTILAISUUS:

Taloudellinen eriarvoisuus – kannustin vai rajoitin?

Keskustelussa arvioidaan taloudellisen eriarvoisuuden ulottuvuuksia ja seurauksia. Onko eriarvoisuus hyvästä vai pitääkö sitä pyrkiä vähentämään? Minkälaisia haasteita eriarvoisuuden kasvun pysäyttämiseen ja kääntämiseen liittyy? Panelisteina eduskuntavaaliehdokkaat **Kai Sadinmaa** (vas.) ja **Ozan Yanar** (vihr.).

14.00–16.00 ATTAC RY:N SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN VUOSIKOKOUS

Esityslista

1. Kokouksen avaaminen
2. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltuutuksen toteaminen
3. Kokouksen järjestäytyminen: Puheenjohtajan, sihteerin, äänenlaskijoiden (2 kpl) ja pöytäkirjantarkastajien valinta (2 kpl)
4. Esityslistan hyväksyminen
5. Vuoden 2014 toimintakertomus
6. Vuoden 2014 tilinpäätöksen esittely ja vahvistaminen sekä tilintarkastajien lausunto
7. Vastuuvapauden myöntäminen vuoden 2014 hallituksen jäsenille
8. Päätetään Into Kustannus Oy:n kanssa tehdyn jäsenlehtisopimuksen jatkumisesta
9. Vuoden 2016 jäsen- ja liittymismaksut
10. Vuoden 2015 toimintasuunnitelma
11. Vuoden 2015 talousarvio
12. Kahden tilintarkastajan ja kahden varatilintarkastajan valinta
13. Vuoden 2015 hallituksen varsinaisten (9-11) ja varajäsenten (4) valinta
14. Kokouksen julkilausuma
15. Muut asiat
16. Kokouksen päättäminen

Suomen sosiaalifoorumi 2015 järjestetään 25.-26.4.2015 Helsingin Arbiyksellä os. Dagmarinkatu 3, 00100 Helsinki.

Perhosensiipiefekti Suomesta koko maapallon hyväksi: kaikki voi alkaa pienistä teoista. Miten kasvatamme pienistä teoista suuria?

SOSIAALIFOORUMIN TEEMAT

Maailmantalous nyt

Tavoitteena on saada suomalaiset näkemään maailmantalouden rakenne oikein ja sen eri-arvoisuutta luova vaikutus kaikissa maissa sekä toimimaan tilanteen muuttamiseksi. Kansainvälisten sopimusten epäoikeudenmukaisuus erityisesti globaalille etelälle.

Hyvinvointi kuuluu kaikille

Mitä jokainen voi tehdä, että oikeudenmukainen hyvinvoinnin ja mahdollisuuksien jakautuminen maailmassa toteutuu? Mikä on suurien firmojen ja valtioiden rooli hyvinvoinnin epäoikeudenmukaisessa jakautumisessa? Miten vaikuttamme niiden toimintaan?

Ympäristötulevaisuus

Kuivuus, tulvat ja muut ympäristökatastrofit: keihin ne pahiten kohdistuvat ja mikä on rikkaiden maiden osuus niiden syntymisessä?

Rauha, ihmisoikeudet ja demokratia

Sota on pahin hyvinvoinnin este, korruptio syö luottamusta ihmisten väliltä, ja suurvallat kamppailevat resursseista eri alueilla ihmisistä välittämättä. Tutkitaan yhteiskunnan rakenteita perusedellytyksenä sekä ihmisoikeuksille että hyvinvoinnille. Tasa-arvon eri ulottuvuudet. Eriarvoisissa yhteiskunnissa kärsivät eniten lapset ja naiset. Mitä teemme arkipäivässä näiden asioiden muuttamiseksi?

Kulttuureiden moniarvoisuus

Miten kohtaamme vieraiden kulttuureiden ihmiset? Miten muutamme asenteita? Uskontojen merkitys eri kulttuureissa.

SSF 2015 vastuujärjestö on Attac ry.

Tervetuloa!

% HALUATKO LIITTYÄ ATTACIN JÄSENEKSI?

Tule kanssamme parantamaan maailmantaloutta!

Liity Attacin jäseneksi lähettämällä yhteystietosi osoitteeseen jasenet@attac.fi.

Jäsenmaksu (2015) 30 euroa/vuosi
(vähävaraiset 10 euroa/vuosi).

TARJOUS ATTACIN JÄSENILLE:

Into Kustannus tarjoaa Attacin jäsenille *Le Monde Diplomatique* & *Novaja Gazeta* -lehden vuositilauksen tarjoushintaan 19 € (norm. 30 €). Helpoin tapa hyötyä tarjouksesta on maksaa lehden tilaus jäsenmaksun yhteydessä. Mikäli maksat tilauksen ja jäsenmaksun yhtä aikaa, maksathan tarkalleen niiden yhteenlasketun summan, jotta pystymme erottamaan maksut.

Kirja-arvostelu:

Puheenvuoro talouskeskustelun selkiyttämisen ja julkisten investointien puolesta

Käynnissä oleva talouskeskustelu toistaa paljolti itseään. Kestävyyssvaje, kilpailukyky, julkistalouden koko, tehokkuus ja rakennemuutos ovat vain muutamia usein toistuvista käsitteistä, joita kuulee jatkuvasti käytettävän ilman, että niiden sisältöä sen tarkemmin määritellään. Useimmiten viestin ydin on, että nyt on kriisi ja ainoa tapa ratkaista se on leikata julkisia menoja ja yksityistää julkisia palveluita.

Tuoreessa kirjassaan *Suomen talouspolitiikan tulevaisuus* (Into, 2015) **Heikki Patomäki** käy kiinni talouskeskustelun toistuviin käsitteisiin. Patomäki avaa käsitteiden merkitykset ja selvii niihin liittyviä ristiriitoja.

Patomäki kuvaa, kuinka esimerkiksi käsitettä "kestävyyssvaje" käytetään tarkoituksenmukaisesti sen viestimiseksi, että julkisia menoja on tänään supistettava, jotta vielä parinkymmenen vuoden päästä voidaan nauttia edes nykyisentasoisista palveluista. Ennuste on kuitenkin varsin uskalias. Kuinka voitaisiin ennustaa, mikä talouden tila on parinkymmenen vuoden päästä, kun meneillään olevan talouskriisin aikana parinkin vuoden takaisia ennusteita on toistuvasti jouduttu heittämään romukoppaan? Kestävyyssvajeesta puhuttaessa

ei yleensä myöskään hiiskahdeta mahdollisuudesta tehdä julkisia investointeja, joiden avulla budjettien vajetta voitaisiin menoleikkausten sijaan korjata tuottavuutta lisäämällä.

Patomäki laajentaa talouskeskustelua tuomalla esiin käsitteiden taustalla vaikuttavat arvot ja sen yhteiskunnallisen kontekstin, jossa talouspolitiikkaa tehdään. Arvoneutraaleilta kuulostavat käsitteet ovatkin usein itseasiassa poliittisesti varsin ladattuja ja tukevat vallitsevia käsityksiä. Yhtäkkiä niin sanottujen taloustieteilijöidenkin puhe kuulostaa paljon poliittisemmältä kuin miksi sitä aluksi kuvitteli.

Kirjan lopussa Patomäki esittelee oman ehdotuksensa Suomen nostamiseksi kriisistä, "Patomäen julkisten investointien ohjelman vuosille 2015–2019". Julkiset investoinnit tarkoittavat lyhyesti sanottuna sellaisia valtion tekemiä taloudellisia sijoituksia, joiden voidaan odottaa kasvattavan julkisen sektorin tulovirtoja tulevaisuudessa.

Usein käytettyjä esimerkkejä julkisista investoinneista ovat kulkuväylien korjaaminen ja laajentaminen tai uuden teknologian käyttöönotto energiantuotannossa. Näiden avulla kaupankäynti onnistuu sujuvammin, yritysten toimintaedellytykset paranevat ja ihmisten elin-

taso kohenee. Satsaukset maksavat itsensä takaisin lisääntyneinä verotuloina.

Patomäki laajentaa julkisten investointien käsitteen kattamaan myös inhimilliset resurssit. Terve ja koulutettu työvoima tuottaa taloudessa vähemmän kustannuksia ja enemmän lisäarvoa. Tämän takia esimerkiksi terveydenhuollosta tai koulutuksesta leikkaaminen ei pitkän päälle ole kannattavaa. Jos koulutuksen tavoitteena on kasvattaa kriittiseen ja luovaan ajatteluun kykeneviä innovatiivisia yksilöitä, siihen ei voida soveltaa tehokkuusoptimoidun massatuotannon periaatteita.

Patomäki jakaa investointiohjelmassaan rahoituksen aloittain. Erityistä painoa annetaan tulevaisuuteen kohdistuvalle kehitystyölle: viiden miljardin investointipaketista lähes viidennes menee uusiin teknologioihin. Tämä on todennäköisesti myös se osa-alue, joka houkuttelee eniten ulkopuolista rahoitusta – huolimatta siitä, että riskit ovat todennäköisesti pienemmät perusrakenteisiin ja teollisuuden perinteisille aloille kohdistuvissa sijoituksissa. Mikäli uusi eduskunta päättäisi toteuttaa Patomäen esittämän ohjelman, se voisi hyvinkin maksaa itsensä takaisin eduskuntakauden loppuun mennessä.

Patomäen selkeästi ja loogisesti rakennettua ja huolellisesti pohjustettua kirjaa voi suositella kenelle tahansa, joka kaipaa lisää selvyttä talouskeskustelun hämäriin käsitteisiin ja niiden taustalla vaikuttaviin ideologioihin. Erityisen mielellään sen soisi kuitenkin valikoituvan tulevien kansanedustajien lukemistoon avartamaan päättäjien joukossa vallitsevia käsityksiä siitä, minkälaiset talouspoliittiset ratkaisut ovat Suomen taloudelle pidemmän päälle kannattavia ja mitkä eivät.

Omar El-Begawy

MUISTITHAN MAKSAA JÄSENMAKSUN!

Attacin toiminta on riippuvaista aktiiveista ja jäsenmaksuista! Jäsenmaksu maksetaan Attac ry:n tilille FI36 4730 001021 4590. Viestikenttään Etunimi Sukunimi jäsenmaksu 2015.

